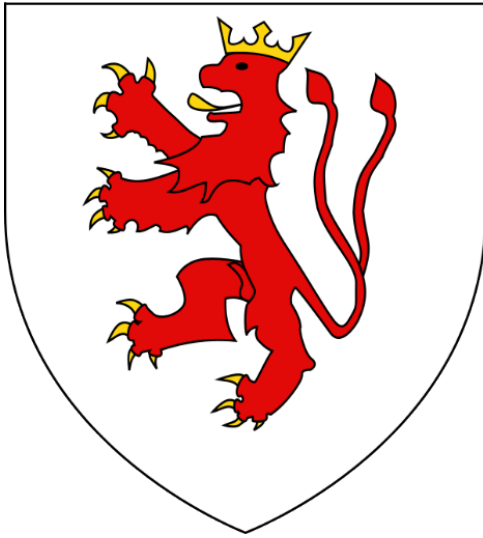


Inleiding



Was getekend la Société Limbourgeoise. Hij nam direct zijn blauwe Renault Dauphine en reed via de rue de Battice naar het zuiden via Froidthier, Clermont, Elsaute en Bilstain (Bilsteen) naar Limbourg.

Eeuwenlang was het Limburgs oppermachtig in het Land van Overmaas. Een bezoek aan Limbourg leert dat de resten van het Oerlimburgs schaars zijn binnen de vestingmuren. Een stokoude toren heet nog 'Leeuwencuyl'. Hertog Hendrik liet op die plek in de twaalfde eeuw een leeuw opsluiten. Het dier had hij als souvenir meegenomen van een kruistocht.



Limbourg vanuit de verte.

De stad Limburg bestaat uit twee delen: beneden aan de rivier de Vesder ligt Dolhain (in het Nederlands Dalhem. Niet te verwarren met het Franstalige Dalhem, even verderop richting Wezet), het industriële en commerciële centrum met zijn aan de spoorlijn Luik-Aken gelegen station Dolhain-Gileppe; op de rots hoog daarboven ligt de voormalige vesting Limburg.



De naam zou afgeleid zijn van 'lint' (draak, lintworm) en 'burg' (burcht).

De hedendaagse provincies Belgisch-Limburg en Nederlands-Limburg zijn vernoemd naar deze stad. Het hertogdom Limburg werd gesticht omstreeks het jaar 1000. Het stadje ligt op een rotspartij die 75 meter boven het dal van de Vesder uittorent en had de reputatie onneembaar te zijn, waardoor het van groot strategisch belang was. Het stadje wordt omgeven door een meander van de Vesder. De muren waren gebouwd op de rand van het rotsplateau. De stadsmuren en de muren van het kasteel vormden een groot vierkant dat

met hoektorens versterkt was. De burcht lag in het noorden van de vesting. Aan de andere kant van de stad lag de Ardense poort, een stadspoort die in het begin van de 20^e eeuw afgebroken werd om plaats te maken voor het Kasteel Poswick. In 1101 werd 'Lembruch' verheven tot hertogdom. In 1106 raakte de hertog zijn titel alweer kwijt. Van het middeleeuwse Limbourg bleef alleen de gotische kerk bewaard.

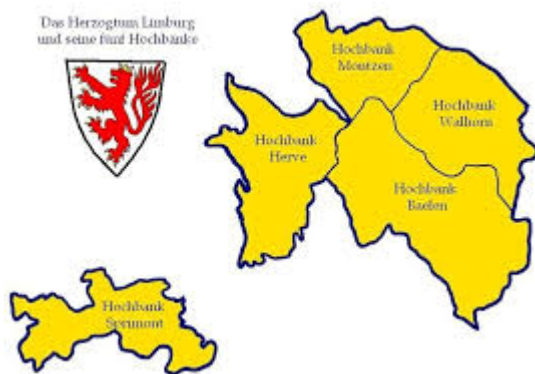


Interieur église Saint Georges.

Topographie du Limbourg

We zullen beginnen met het geven van enkele topografische details over het voormalige hertogdom Limburg, en we zullen bekendmaken hoe deze staat verschilt van de provincie in de haven van vandaag uw naam. We kunnen eerst zeggen, zonder op enigerlei wijze in te gaan op de feiten die we zullen moeten herzien, dat in de elfde eeuw een Ardense heer, voordat hij de ruïnes van een kasteel oprichtte, omringd door woningen en gebouwd in de Romeinse tijd, op de linkeroever van de Vesder, op een hoge plaats genaamd Keltisch *Lymburg* of *Leinburg* (bolwerk aan het water), Deze heer nam, naar gewoonte, het kasteel breidde zich vervolgens uit naar al het gebied waarover ik mijn geheugen uitoefende. Limbourg, is in een paar woorden, de oorsprong van het graafschap, oud-hertogdom van Limburg. Ik heeft geen document waarmee we precies de grenzen van de eerste eeuwen van zijn bestaan kunnen bepalen. We weten alleen dat ze zich uitstrekten tot ver van de kust van de Rijn en voorbij de Maas, en dat de oude prinsen van Limburg tegelijkertijd het markgraafschap Aarlen bezaten, de heerlijkheden Montjoie, Wassenberg, Reiffenscheid, Wittem, Faquemont (Valkenburg), Rolduc en een deel van die van Daelhem. De laatste drie werden later verenigd met

het hertogdom Limburg. Volgens een kaart uit de late zeventiende eeuw werd de geleide hertogdom van Limburg in het noorden begrensd door geleide hertogdom van Gulik, in het zuiden door de landen Luik, Stavelot en Luxemburg, in het oosten door het grondgebied van Aken, Cornelis-Munster en Gulik, en in het westen door de Maas.



Het was ongeveer zes mijl lang en zes mijl breed. Het was verdeeld in vijf kwartalen genaamd verboden, en negen dorpen. De verboden waren die van Herve, Baalen,

Montzen, Walhorn en Sprimont. Ze omvatten drieënveertig dorpen, naast de steden Limburg en Herve, en de steden Eupen en Hodimont. De heerlijkheden, één van buiten genoemd, de anderen van onder de bossen, waren die van Sprimont, Esneux, Bagnée, Rimièrre de la Chapelle, Tavier, Ville-aux-Tours, Lontzen en Wademont. De heer van Fauquemont omvatte achtendertig dorpen en was zes en vier mijlen breed. Het graafschap Daelhem, vier liga's lang en ongeveer drie liga's breed, omvatte twintig dorpen. In 1661 werden deze laatste drie landen verdeeld tussen Spanje in de Verenigde Provinciën. Toen in 1795 de Franse Republiek, maîtresse van België en Holland,

nieuwe provinciale kiesdistricten waren, werden het hertogdom Limburg en het graafschap Daelhem opgenomen in het departement l'Outre, en de dorpen van Valkenburg en Hertogenrade, in die van Maas-Inférieure. Door een bijzondere anomalie, in 1814, tijdens de vorming van het Koninkrijk der Nederlanden, werd het grootste deel van het hertogdom Limburg, inclusief de hoofdstad, ingesloten in de provincie Luik, terwijl de naam Limburg werd gegeven aan een provincie gevormd door de landen Valkenburg en Hertogenrade, onderdeel van het vorstendom Luik, van Oostenrijks Gelderland en Nederlands Gelderland, de stad Maastricht, het graafschap Vroenhoven, de dorpen Saint-Servais, het de Redemptie-dorpen en enkele gemeenten van de landen Gulik en de Kleef.

Limburg vormde dus tot 1830 en is sindsdien, op grond van de verdragen tussen België en Nederland, verdeeld over de twee landen, die vandaag beide een provincie bezitten die deze noemer draagt. Terwijl de heerlijkheden Valkenburg en Hertogenrade bij Holland worden gevoegd, reproduceert het een aantal schimmigheden waartoe de bestuurlijke en politieke behoeften vijftig jaar hebben geleid, die hertogdom van Limburg bijna volledig hebben geleid, zijn naam heeft veranderd om het af te staan aan landen buiten zijn grenzen.

Eeuwen na eeuwen gingen aan ons voorbij toen we er op een bankje zaten. Dat was Limbourg in een notendop. Enkele vrienden en ik hadden dezelfde passie. Eens in de paar maanden bezochten we het Heuvelland, de Voerstreek of het Land van Herve. Dat was één van onze hobby's. We waren verknocht aan deze streek. Dit keer had ik wel een heel bijzondere bestemming uitgekozen. Veel verder dan we ooit waren geweest. Het heette 'Limbourg' en het lag boven op een rots.

Via Elsaute en Bilstain daalden we af naar de bedding van de Vesder, langs de boulangerie. We waren al dicht bij de Ardennen. Het Hertogenwoud, het Kolenwoud.



We parkeerden onze auto op een pleintje met een zuil met een haan er bovenop. Hét Waalse symbool. Verder stond er te lezen 'voor de kinderen van Limbourg' 1914-1918, eronder stond 1940-1945. Het geheel bestond uit hardsteen. Ik merkte op dat er wel heel veel soorten baksteen in Dolhain te vinden waren. Vooral het oranje sprong er wat mij betreft uit. Verder was het plaatsje zoals elk Waals plaatsje was. Rommelig en onverzorgd. Met huizen die wel een lik verf konden gebruiken en de welriekende stank van de Belgische dieselauto's zonder roetfilter.

We bestegen de berg. Een breuksteen muur werd afgewisseld door een rood geaderde kalksteenvariant, die hier vaak gebruikt is. Met muurvarens en muurleeuwerik met klokjes erin. Kleine miniatuurtjes. Af en toe een steenbreekvaren. Deze varen komt uit de streepvarenfamilie. Deze kleine, in de winter groenblijvende plant groeit op muren en rotsachtige grond. Hij komt voornamelijk in gematigde streken voor. Alleen in Zuid-Limburg en langs de rivieren Maas en IJssel komt ze wat vaker voor. Onverwacht schoot een muurhagedis weg. Plotseling torende hoog boven ons de kerk van Limbourg, gewijd aan Saint Georges, de toren stamt uit 1301, de rest van het gebouw is 15^e eeuws

en is gebouwd op het onderliggende kalksteen uit het Devoon, afkomstig van Visé waar het dagzoomt.



We bezochten het kerkhof waar veel graven, veelal uit Naamse steen of Arduin, waren te vinden met foto's van de overledenen. Mistig en mistroostig, zoals het najaar kan zijn. Het is een prachtig oud kerkhof met veel oude graven en rotsen vol met klimop. Ik ontdekte de grafkapel van de adellijke familie Poswick. Van binnen was het naargeestig met al die lijken en graftomben. Verder waren er vele vervallen graven, overwoekerd door mos. Na een tijdje draaiden we ons om, we hadden het er wel gezien. De graven kwamen toch niet tot leven en we wilden verder opzoek naar het oude Limbourg.



Uiteindelijk kwamen we via een dubbel boogpoortje (het leek wel een stadspoort) op het marktplain van Limbourg, place Saint George (Sint Joris) geheten. Een feeëriek geheel. We waanden ons terug in de tijd. Snoven de eeuwen op. Overal was er wel iets ouds te ontdekken. Limbourg bleek gebouwd te zijn rondom een driehoekig, centraal marktplaintje met daaromheen enkele kleine straatjes. Bestaande uit onregelmatig aan elkaar gebouwde huizen in verschillende stijlen aan de rooilijn van het licht oplopend pleintje. Met als opvallend kenmerk de hardstenen raamomlijstingen en de afwezigheid van lantaarnpalen. De straatlantaarns waren aan de muur vastgezet.